

МЕТОДИ ФОРМУВАННЯ АМОРТИЗАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ НА ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

Проведено аналіз особливостей формування амортизаційної політики на промислових підприємствах, за результатами якого розроблено методичні рекомендації по формуванню і розподілу амортизаційного фонду в рамках реалізації амортизаційної політики.

It was done the analysis of peculiarities of amortization politics' formation on the industrial plants, from the results of which it was developed recommended practice on the formation and disjunction amortization fond within the frame of realization of amortization politics.

Вступ. Економічне зростання в Україні неможливо забезпечити без підвищення ефективності виробництва на промислових підприємствах та оновлення їх техніко-технологічної бази. Одним із важливих елементів цього процесу є раціонально грамотно побудована амортизаційна політика, яка потребує відповідного державного регулювання. За оцінками чималої кількості вчених-економістів та керівників великих промислових підприємств України рівень використання виробничих потужностей складає в межах 50–60 %. Основні фонди зношуються і представляють серйозну загрозу безпеки їх експлуатації. В останні роки доля нових потужностей, які вводяться різко знижується та не забезпечує якісного покращення виробничого потенціалу промислових підприємств. Необхідно негайно застосувати ефективні заходи щодо зміни державної політики, які будуть направлені на відтворення виробництва в нашій країні та виходу її з глибокої і тяжкої фінансово-економічної кризи. Ефективним інструментом для рішення тих чи інших проблем є концепція нової амортизаційної політики, реалізація якої повинна опиратися на систему використання більш ефективних методів нарахування амортизації, які будуть враховувати реальні умови життєдіяльності промислових підприємств.

Амортизаційні відрахування є одним із важливих джерел фінансування простого та розширеного відтворення, які дозволяють цілеспрямовано покращити структуру і склад основних фондів в процесі, що визначає необхідність цілеспрямованого управління цим процесом, як на макрорівні, так і на мікроекономічному рівні. Як показує досвід індустріально розвинених країн світу, підвищенню інноваційного потенціалу у більшості сприяє проведення амортизаційної політики як складової інвестиційної політики на всіх рівнях управління, що дозволяє забезпечити оновлення виробничого потенціалу у середньому кожні 5–10 років.

Метою статті є наукове обґрунтування методичних положень і практичних рекомендацій з формування амортизаційної політики на промислових підприємствах.

Аналіз останніх досліджень чи публікацій. Теоретичні і методичні питання формування та реалізації амортизаційної політики на промислових підприємствах України в ринкових умовах господарювання є недостатньо розробленими та потребують подальшого удосконалення.

Загальні питання розробки фінансової політики і фінансування підприємств відображені у працях Алексєєва О.О., Анішіна В.М., Балабанова І.Т., Бочарова В.В., Гончарука О.В., Ковальова В.В., Майкла С., Молякова Д.С., Стоянова Е.А., Тренєва Н.Н., Шопенко Д.В., Шурємова Е.Л., Юджіна Ф. та ін.

Проблеми формування амортизаційної політики на підприємстві розглянути у працях науковців Абакумова Р.Г., Баєва З.Ш., Башкірової Н.Н., Бланка І.О., і в основному відображають загальні методологічні підходи до формування амортизаційної політики підприємств на макро- та мікрорівнях.

Постановка завдання. Необхідність оновлення матеріально-технічної бази в умовах світової фінансової кризи, дефіциту фінансових ресурсів і нормативно-правових обмежень державної амортизаційної політики визначає особливість значимість формування ефективної амортизаційної політики для кожного суб'єкта господарювання.

Результати дослідження. Амортизаційна політика підприємства та проблеми її розвитку в багатьох країнах світу посідають важоме місце як в економічних школах, так і в економічній свідомості суспільства загалом. Вона зберігає важливу роль у забезпеченні виробничого процесу в ринкових умовах господарювання для промислових підприємств. Фінансування оновлення матеріально-технічної бази підприємств здійснюється в залежності від різноманітних факторів, серед яких провідну роль відіграють: положення державної амортизаційної політики; ступінь зносу основних фондів; особливості обладнання та технологій, які використовуються при виробництві продукції чи наданні послуг.

Не треба забувати, що державна амортизаційна політика – це ряд важливих заходів, які проводить держава з розробки принципів, норм та порядку нарахування амортизації для накопичення фінансових ресурсів, а потім забезпечення економічного і соціального розвитку [1, с. 47]. Головною та визначальною метою розробки амортизаційної політики вважається збільшення потоку власних фінансових ресурсів за рахунок внутрішніх джерел, а вже основною метою її є забезпечення за рахунок постійних відрахувань з грошових доходів необхідного фонду засобів для відтворення або заміни основних фондів.

Амортизаційна політика тісно пов'язана з іншими політиками на підприємстві. З'ясування особливостей формування та реалізації амортизаційної політики на підприємстві дав можливість визначити взаємозв'язок амортизаційної політики з іншими видами політик підприємства (рис. 1).

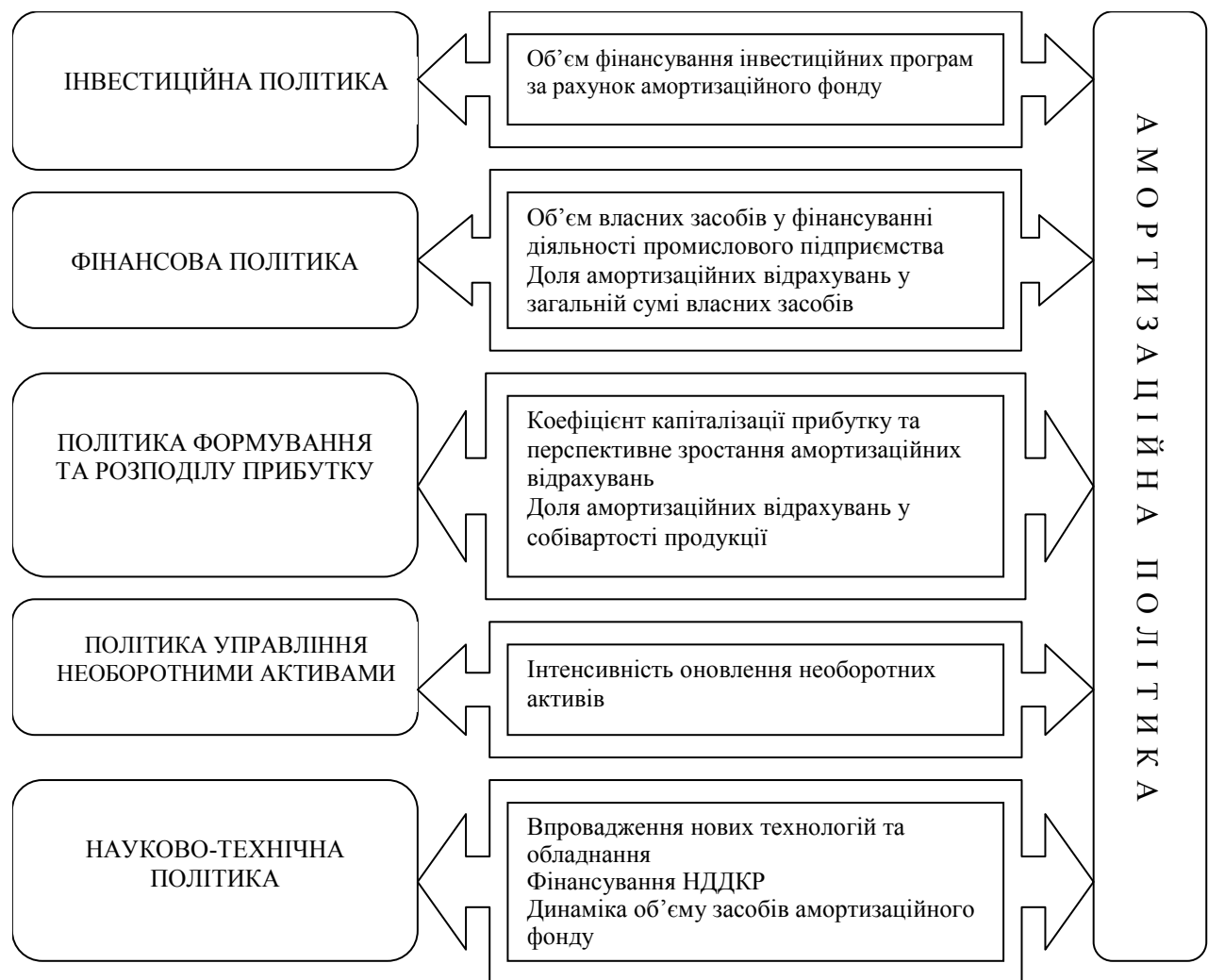

Рис. 1. Взаємозв'язок амортизаційної політики з іншими політиками підприємства

Проведений аналіз щодо стану основних фондів та особливостей державної амортизаційної політики в Україні показав, що:

- одна із основних проблем використання амортизаційних відрахувань – їх недостатній об'єм, пов'язаний з переважанням у загальній масі основних фондів зношеного обладнання. При зростанні фізичного об'єму в середньому на 1,5 % у рік ступінь зносу основних фондів збільшується на 2 % у рік. Співставлення темпів зростання фізичного об'єму основних фондів та ступені їх зносу свідчить про недостатнє оновлення, забезпечуючи заміну застарілого обладнання та зниження долі амортизації у джерелах фінансування у майбутньому;
- у джерелах фінансування інвестицій в основний капітал за 2004–2008 рр. доля власних засобів складає 50–55 %, у тому числі амортизаційні відрахування 16–24 % з середнім темпом зниження долі 2 % у рік;
- нормативно-правова база, яка визначає положення державної амортизаційної політики і регламентує основні положення амортизаційної політики суб'єкта господарювання на макрорівні, включає Закон України “Про оподаткування прибутку підприємств” та П(С)БО 7 “Основні засоби”.

Що стосується зарубіжного досвіду формування амортизаційної політики, то він характеризується наступним чином [2, 3]:

- положення, які визначають можливі варіанти амортизаційної політики визначені у міжнародних стандартах фінансової звітності (IAS) і мають значні відмінності від українських норм;
- амортизація відноситься до накладних витрат, яка не включається у собівартість продукції, що виробляється і безпосередньо списується на зменшення прибутку від реалізації;
- міжнародні правила обліку основних засобів дозволяють переглядати строк корисної служби основних фондів, що амортизуються, як в сторону збільшення, так і в сторону зменшення;
- метод нарахування амортизації, який застосовується до основних фондів у відповідності до міжнародних стандартів фінансової звітності повинен періодично переглядатися у випадку значних змін схеми отримання економічних вигід від об'єкту;
- у міжнародних стандартах моментом з якого починається нараховуватися амортизація, вважається стан активу, коли він готов до експлуатації;

– у зарубіжній практиці використовується більш широкий перелік методів нарахування амортизації, що застосовуються на практиці промисловими підприємствами.

При формуванні амортизаційної політики на промислових підприємствах слід враховувати наступні принципи:

- ефективності, який обумовлює необхідність створення системи цільових параметрів, виконання яких дозволить оцінити ефективність амортизаційної політики;
- цілеспрямованості має на увазі визначення цілей, згідно яким розробляються тактичні прийоми для її досягнення;
- спадкоємності, який необхідно дотримуватись у зв'язку з вимогами правових норм до нарахування амортизації основних фондів;
- еластичності, який застосовується з точки зору можливого перегляду цілей та параметрів у зв'язку зі змінами умов господарювання під впливом різного роду факторів;
- системності забезпечує виконання вимог системного підходу до формування амортизаційної політики та погодження цілей всіх підвидів амортизаційної політики підприємства;
- багатоваріантності, який дозволяє ефективно реалізувати принцип еластичності в результаті впровадження варіантів політики, розроблених з орієнтиром на можливі зміни умов господарювання;
- комплексності обумовлює необхідність комплексного підходу до розробки амортизаційної політики з врахуванням загальних стратегічних цілей розвитку, усіх особливостей фінансів і фінансової політики підприємства, специфіки основних фондів, що амортизуються і усього майнового комплексу підприємства в цілому.

Планування в рамках амортизаційної політики доцільно здійснювати у двох розділах: формування амортизаційного фонду та розподіл амортизаційного фонду, виходячи з яких розроблені методичні положення організації планування (рис. 2).

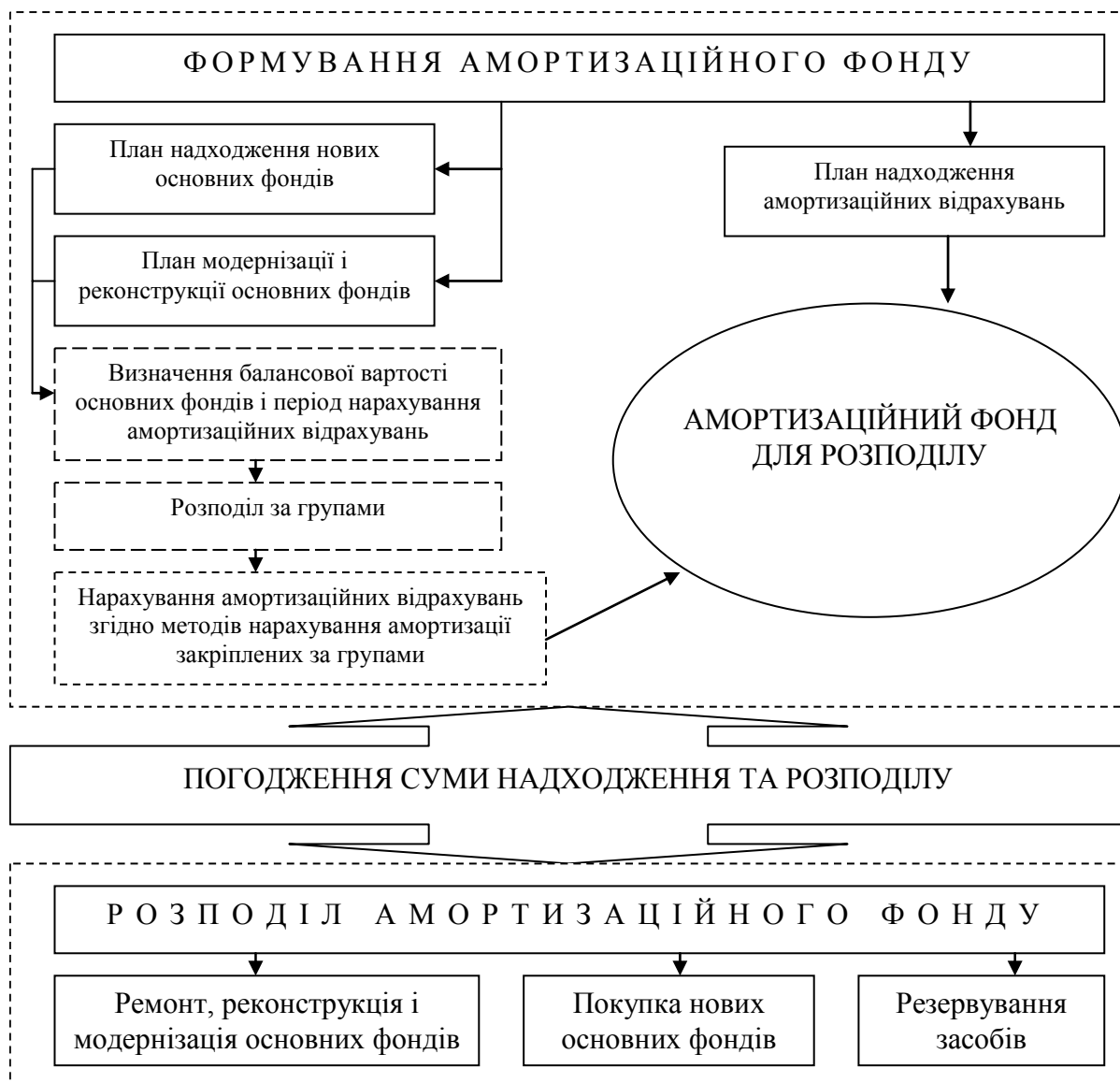

Рис. 2. Система розділів плану формування та розподілу амортизаційного фонду підприємства

У цілях формування методики планування у рамках амортизаційної політики виділено фактори, що впливають на ефективність реалізації політики.

1. Об'єктивні фактори:

– державна амортизаційна політика;
– рівень науково-технічного розвитку в країні (рівень освіти і кваліфікації населення, стан інфраструктури тощо);

– рівень конкуренції;

– кон'юнктура ринків.

2. Суб'єктивні фактори:

– стратегія розвитку підприємства;

– фінансова політика підприємства;

– стан основних фондів, що амортизуються;

– особливості виробництва продукції, робіт чи послуг.

Завершальним етапом формування плану поповнення та витрачання амортизаційного фонду є узгодження відповідності суми, яка належить до розподілу і потреби у фінансуванні за рахунок засобів фонду. Пропонується формувати амортизаційну політику на промислових підприємствах згідно наступних основних етапів:

1. Розробка відповідних заходів, які направлені на контроль реалізації та ефективності амортизаційної політики.

2. Формування фінансового плану господарської діяльності на даний період.

3. Визначення цілей амортизаційної політики та їх погодження з цілями загальної стратегії розвитку і цілями фінансової політики.

4. Ідентифікація основних фондів, що амортизуються (присвоєння назв, визначення технічної характеристики тощо).

5. Проведення аудиторської перевірки правильності нарахування амортизаційних відрахувань та проведення переоцінки основних фондів.

6. Проведення переоцінки та вибір способу нарахування амортизації на наступний період.

7. Формування переліку об'єктів, які плануються придбати у короткостроковій, середньостроковій та довгостроковій перспективі.

8. Групування майна, що амортизується згідно застосування методів та цілей амортизаційної політики.

9. Визначення методів нарахування амортизаційних відрахувань у розрізі амортизаційних груп згідно Закону України "Про оподаткування прибутку підприємств".

Висновки. У результаті проведеного аналізу чинної системи амортизації виявили, що амортизаційна політика України є недосконалою. Ваді амортизаційної політики з року в рік не усуваються, вони і нині негативно впливають на господарську діяльність промислових підприємств.

У сучасних умовах для промислових підприємств однією із важливих задач в області амортизаційної політики є зберігання та підтримка структури основних виробничих фондів, для чого необхідно задіяти усі важелі відновлювального механізму. Науково обґрунтована амортизаційна політика в ринковій економіці є важливим важелем підвищення технічного рівня виробництва, оновлення основних фондів.

Реалізація зазначених методичних положень і практичних рекомендацій дозволить підвищити ефективність амортизаційної політики підприємств всіх організаційно-правових форм господарювання, створити найсприятливіші умови для їх подальшого розвитку, таким чином забезпечити передумови для економічного зростання країни в цілому.

Література

1. Бакай В.Й. Амортизаційна політика та оновлення основних фондів на промислових підприємствах: Дис... канд. екон. наук / Хмельницький національний університет, 2006. – 201 с.

2. Бутинець Ф.Ф., Горецька Л.Л. Бухгалтерський облік у зарубіжних країнах: Навч. посібник. – Житомир: Рута, 2003. – 544 с.

3. Зябликова А.В. Облік основних засобів: міжнародні стандарти і вітчизняна практика // Фондовий ринок. – 1999. – № 6. – С. 22–24.